

Müalicəvi Azərbaycan nefti olan Naftalan nefti haqqında ilk məlumat XII əsre təsadüf edir. Da-hi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi "Xəm-sə" poemasında Səflikürd kəndindən kar-vanlarla Naftalan neftinin daşınmasından bəhs edirdi. O poemada qayğıkeş qadının ovda yaralanmış ərinin yarasını dağ yağı ilə müalicə etməyə çalışır. XIII əsrde Azərbaycanda olmuş məşhur seyyah Mar-ko Polo da özünün "Böyük Tatarstan haq-qında traktat"ında da Naftalan nefti haqqında yazar.

Benzindən əlini üzüb maz hazırlayan alman

Naftalan neftinin sənaye üsulu ilə keşfi, hasılıtı və emali tarixi XIX əsre aid edilir. 1868-ci ildə Qafqazın dağlıq hissəsinin idarəciliyi tərefindən alman milliyətinə mensub 8 nefərə Naftalan yağıının yerləşdiyi ərazidə 80 desyatın torpaq sahəsi ayrılır. Həmin almanlar arasında xüsusi feallığı ilə seçilən dağ mühəndisi Yegel hasil etdiyi məhsulun tərkibində benzin fraksiyalarının olmadığını görərək əvvəlcə məyus olur.

Amma sonradan Naftalan neftinin müalicəvi xüsusiyyətlərindən xəbər tutur və maz istehsalı üçün Naftalandan kiçik bir zavod qu-

Azərbaycanda elə bir yer var ki, ölüyü belə dirildir

Naftalan neftinin müalicə amili güclü il-tibabəleyhinə, ağrıkesici, damargenəldici, allergiyaəleyhinə, hormonabənzər, maddələr mübadiləsini tənzimləyici təsire malikdir, ovogenəz və ovulyasiya proseslərini və spermatogenezi sürətləndirir. Naftalan neftinin bu xüsusiyyətləri mərkəzdə 70 - dən artıq xəstəliyi müalicə etməyə imkan yaradır. Naftalan neftinin tərkibi naften karbohidrogrnləri - 50-55%, aromatik karbohidro- genlər - 10-15%, qətranlı maddələr - 14-15%, naften turşuları - 0,5-3%, kükürdlü birləşmələr - 0,3- 0,7%, azotlu birləşmələr - 0,3%, mikroelementlər (Y, Br, Cu, Mn, Zn, Li, B və s.) dən ibarətdir.

Sovet dövründə müalicə üçün 15 ölkədən insanlar bura axışırı. Naftalandan məş-

rur. Çox keçmədən Yegel bu sahədə böyük uğur qazanır. O, istehsal etdiyi mazın nümunələrinə dönyanın ən tanınmış həkimlərinə göndərir, alman həkim Liss bu maza böyük diqqət göstərərək bütün məhsulu Almaniya üçün alır.

Naftalan nefti dünyada yeganə neft olub öz müalicəvi əhəmiyyətinə görə əfsanəvi xarakter daşınmaqla yanaşı, fiziki-kimyəvi xassəsinə görə başqa neftlərdən fərqlənir. Bu neft üçün əsas xarakter yüksək xüsusi çəkiyə malik olması, tərkibində yüngül fraksiyaların və bərk parafin karbohidrogenlərin olmamasıdır. Tərkibində kifayət miqdarda qətran olması su ilə möhkəm emulsiya əmələ gətirməsi Naftalan neftini başqa neftlərdən fərqləndirir. Müalicəvi xassəsinə görə dünyada yeganə neft olan Naftalan nefti Azərbaycan Respublikasında Gəncə şəhərində 50 km aralı Murov dağ silsələsinin ətəyində yerləşir.

Naftalan nefti hər dərədə davadır

Müalicəvi xassələrə malik olan Naftalan nefti sümük - oynaq, dəri, qadın xəstəliklərindən və uroloji xəstəliklər, əsəb, ginekoloji, uroloji və dəri xəstəliklərinin, eləcə də qara ciyər xəstəliklərinin, oynaqların və dayaq hərəkət aparatına aid olan oynaqlardan benzin, kerosin, lıqroin kimi yüngül fraksiyalar naftadan vasitə kimi bütün dünyada məşhurdur.

Naftalan nefti yerden çıxarkən 90% su və 10% naftalan neftindən ibarət olur. Bu neft ilə müalicə edərkən isə su 10% naftalan 90% olur. Naftalandan birləşdə yerden çıxan su çox

zəngin tərkiblidir, tərkibində yod və bromdan başqa həm də naftalanın tərkibində olan çoxsaylı mikroelementlər olduğundan bir çox xəstəliklərin müalicəsində uğurla tətbiq olunur.

Naftalan nefti-qəhvəyi qonur rəngli, xüsusi aromatik qoxuya malik, yüksək özlülüyə və xüsusi çəkiyə malik mayedir. Naftalan neftinin xüsusi çəkisi 0,92 - 0,96, qaynama temperaturu 220 0C, donma temperaturu -20 0C-dir, su ilə qarışdırıldığda davamlı emulsiya əmələ getirir. Naftalan mürəkkəb fiziki - kimyəvi tərkibə malik olub, qətranlı, az kükürdlü, parafinsiz neft məhsuludur və tərkibində sənaye neftlərindən fərqli olaraq benzin, kerosin, lıqroin kimi yüngül fraksiyalar yoxdur.

Naftalan nefti çəlik muzeyi yaratdı

hur çəliklər müzeyi var idi. Çəliklə axşaya-axşaya bura müalicə almağa gelənlər gedəndə öz çəliklərini o müzəye bağışlayıb sağlam gedirdilər. İl ərzində 75 min insan müalicəyə gəlirdi, hamısı sağalıb gedirdi. Dünyanın elə bir kurort məkanı yoxdur ki, orada 92 faiz yaxşılaşma əldə edilsin. Amma bu bir həqiqətdir ki, Naftalana gələn hər 100 nəfərdən 92-si sağalıb gedirdi.

Sürünərək gəlib qaçaraq gedənlər...

Naftalan neftinin möcüzəsini sıyan Hikmət Vəliyev deyir ki, dünyada analoqu olmayan bu təbii dərman haqqında əvvəldən məlumatlı olsa da, onu özüne tətbiq etmek barədə gec qərara gəlib: "Mənim 76 yaşım var, ləp uşaq yaşımdan Naftalan nefti haqqında atamız, babamız danişdiquca öyrənmişik, amma müalicəyə 50 yaşına qədər getməmişim, sonra həkimlər dedi ki, get Naftalan nefti qəbul et. Ayaqlarımızda ağrıları bu neft ilə apardılar. Sürünə-sürünə getdiyim yerdən öz ayaqlarımla qayıtdım. İndi də hər il gedirəm, 50 yaşında əsa ilə gəzirdim, amma indi bu yaşımda əlime əsa almırıam".

Naftalan nefti ilə müalicə alan rusiyalı Anastasiya Filipova isə onu "allah möcüzəsi" adlandırdı: "Cəmi 36 yaşım olmasına baxmayaq ırsı oynaq xəstəliyindən eziyyət çəkirdim, iki il xəstəxanalarda yatdım, amma xeyri olmadı, əsa ilə güclə gəzirdim. Sağ olsun yaxşı insanlar, Naftalan haqqında danişdilar, o vaxta qədər istifadə etmədiyim təbii üsul qalmamışdı. İki ay idi ki, tərəpənə bilmirdim, ora əsa ilə gəlməmişim, cəmi 3 vənədan sonra yeriməyə başladım. Ağladım, çünki sağalmaga ümidiim artdı. İndi yaxşıyam, yeriyyirəm. Bu möcüzəli yer haqqında hamiya, bütün dostlarımı danişıram. Deyirəm ki, Azərbaycanda elə bir yer var ki, ölüyü belə dirildir. Bura Tanrı möcüzəsidir".

Naftalan nefti president qanunundan sonra dirçəldi

1992 - 2003-cü illər Naftalan sanatoriya kurort birliliyinin 5 sanatoriyasında Ermənistan'dan gələn qaçqınların və Qarabağ köçkünlərinin yerləşdirilməsi kurortun işini demək olar ki, iflic halına salmışdı. Şəhərin cəbhə xəttinə yaxın yerləşməsi düşmən təbliğatı ilə birlikdə müalicəyə gələnlərin sayının, 10 dəfələrlə azalmasına səbəb oldu.

Lakin sonralar problemlər tədricən həll edildi, ölkə prezidentinin "Regionların iqtisadi inkişafı haqqında" fərmanı, "Kurortların inkişaf programı"nın qəbulu Naftalan kurortun keyfiyyətcə yeni bir istiqamətdə - özəl sektorun inkişafını təmin edəcək bir istiqamətdə yenidən qurulmasına səbəb oldu. İndi Naftalan nefti ilə müalicəyə gələnlər yüksək xidmətə rastlaşırlar. Qonaqlar üçün müayinə və müalicə kabinetləri, yeməkxana, idman zalı, namaz otağı, kompyuter otağı, kişi və qadın salonu kimi xidmət sahələri fəaliyyət göstərir. Yeməkxanalarda gündə 3 dəfə xəstələrə Azərbaycan və Avropa mətbəxinin yeməkləri təqdim olunur.

Naftalan neftində möcüzə yaradan rəssam

Gürcüstan və Azərbaycan Rəssamlıq İttifaqının üzvü, rəssam Sabir Çopuroğlu rəssamlıq sənətinə gətirdiyi maraqlı ideya ilə tanınır. Haqqında bir çox ölkə mətbuatında "neft ilə möcüzə yaradan rəssam" təqdimatı ilə yazılar yayımlanıb. Rəssam əsərlərini əlleri və dırnaqları ilə çəkir.

O Naftalan nefti haqqında eşidəndən sonra onu fərqli bir istiqamət üzrə yoxlamıq niyyətinə gəlir. O Naftalana gedir və bir neçə litr neft götürərək qayıdır: "Naftalan neftini əllərimə götürüb rəsmələrimi onuna çəkirəm. Mənə böyük rahatlıq və enerji vərir. Bu neftin dünyada analoqu olmadığı kimi, bu neftle yaradılan rəsm əsərlərinin də analoqu yoxdur. Fərə edirəm ki, bu möcüzə ilə rəsm yarada bildim".

Lalə Mehrəli

